

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ЗА IX КЛАС
КОМПОНЕНТ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
(ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по български език в IX клас разширява и допълва знанията, уменията и отношенията, свързани със системата на съвременния български книжовен език и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

С оглед на развиването на социокултурните компетентности са представени теми, чрез които се цели запознаване с особеностите на научния, на официално-деловия и на публицистичния функционален стил, както и овладяване на умения за търсене, обработване и използване на информация от научни, от официално-делови и от медийни текстове за решаване на комуникативна задача.

По отношение на развиването на езиковите компетентности са включени теми, насочени към разпознаването на специфичните езикови средства в научни, в официално-делови и в медийни текстове. Програмата предвижда разширяване и допълване на знания на лексикално равнище.

Във връзка с развиването на комуникативните компетентности в устното и в писменото общуване в учебната програма е предвидено развиване на умения за сравняване и анализиране на различни гледни точки при участие в диалог и в дискусия, на умения за публично изказване по морален проблем и за публично изказване по житейски проблем, както и на умения за създаване на следните видове текст: есе по морален проблем, резюме, заявление, делово писмо и CV.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Разграничава видовете функционални стилове (научен, официално-делови, публицистичен). Разбира отношението между речевото поведение и особеностите на конкретната комуникативна ситуация. Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи. Представя различни видове информация по зададени параметри.
ЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Разпознава езикови особености на текстове, характерни за различните функционалните стилове. Задълбочава знанията си за лексикални особености на книжовния български език.
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<i>Слушане</i> Сравнява и анализира различни проблеми при участие в диалог и в дискусия. <i>Четене</i> Сравнява и анализира проблеми в текстове от различни функционални стилове.

	<i>Говорене</i> Спазва правилата за книжовен изговор. Подготвя и представя публично изказване по морален проблем и публично изказване по житейски проблем. <i>Писане</i> Спазва изучените книжовни езикови правила. Създава в писмена форма: - есе по морален проблем - резюме - заявление - делово писмо - CV

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Текстът като смислово и езиково единство	Познава и уместно използва лексикални, морфологични и синтактични средства за свързване на изреченията в текста. Открива номинативната верига и уместно прилага начините за означаването на предмета в текста.	перифраза номинативна верига
2. Научен стил	Разпознава съдържателните, функционалните, жанровите и езиковите особености на научния стил. Търси, извлича, обработва, съпоставя и използва научна информация от различни информационни източници при изпълнение на определена комуникативна задача. Сравнява и анализира проблеми в текстове от научния стил.	научна статия
3. Официално-делови стил	Разпознава съдържателните, функционалните, жанровите и езиковите особености на официално-деловия стил. Търси, извлича, обработва, съпоставя и използва информация от различни текстове на официално-деловия стил и от различни информационни източници при изпълнение на определена комуникативна задача. Сравнява и анализира проблеми в текстове от официално-деловия стил.	конституция закон наредба постановление правилник
4. Публицистичен стил. Език на медиите	Разпознава съдържателните, функционалните, жанровите и езиковите особености на публицистичния стил. Търси, извлича, обработва, съпоставя и използва информация от различни медийни текстове и от различни информационни източници при изпълнение на определена комуникативна задача.	статия

	Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. Сравнява и анализира проблеми в текстове от публицистичния стил. Представя различни видове информация по зададени параметри. Създава медиен текст по житейски проблем съобразно своя опит.	
5. Активна и пасивна лексика. Пароними	Разграничава активна от пасивна лексика. Разпознава историзми, неологизми, вулгаризми, евфемизми. Уместно използва историзми, неологизми, евфемизми. Познава особеностите на паронимите. Работи с различни видове речници.	историзми неологизми вулгаризми евфемизми пароними
6. Речево поведение при участие в диалог и дискусия	Сравнява и анализира различни гледни точки при участие в диалог и дискусия съобразно комуникативната цел. Формулира своя гледна точка и защитава верността ѝ. Спазва изучените книжовни езикови правила.	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента БЪЛГАРСКИ ЕЗИК се предвиждат 18 часа върху изучените в VIII клас публично изказване по морален проблем и есе по морален проблем, както и върху следните теми:

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Публично изказване по житейски проблем	Познава особеностите на публичното изказване. Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи. Представя различни видове информация по зададени параметри. Подготвя публично изказване по житейски проблем, като се съобразява със ситуацията на общуване. Произнася публично изказване по житейски проблем с подходяща интонация и артикулация. Спазва изучените книжовни езикови правила. Използва уместно неезикови средства (мимики, поглед, поза, жестове).	
Резюме	Познава особеностите на резюмето. Подбира и извлича съществена информация от научни и от медийни (откъси от) текстове. Структурира резюме на базата на извлечена съществена информация от научен или от медиен (откъс от) текст. Спазва изучените книжовни езикови правила.	резюме
Заявление	Познава особеностите на заявлението.	заявление

	Подбира необходимата информация съобразно адресата и целта на създаване на заявлението. Създава заявление. Съобразява се с изискванията за графично и структурно оформяне на заявлението. Спазва изучените книжовни езикови правила.	
Делово писмо	Познава особеностите на деловото писмо. Подбира необходимата информация съобразно адресата и целта на създаване на деловото писмо. Създава делово писмо. Съобразява се с изискванията за графично и структурно оформяне на деловото писмо. Спазва изучените книжовни езикови правила.	делово писмо
CV	Познава особеностите на CV. Подбира необходимите факти съобразно целта на създаване на CV. Представя различни видове информация по зададени параметри. Създава CV. Съобразява се с изискванията за графично и структурно оформяне на CV. Спазва изучените книжовни езикови правила.	CV

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в IX клас е 108 часа – 54 часа за български език (от които 18 часа за развиване на комуникативните компетентности) и 54 часа за литература (от които 18 часа за развиване на комуникативните компетентности).

Седмичният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в IX клас е 3 часа – 1,5 часа за български език (от които 0,5 час за развиване на комуникативните компетентности) и 1,5 часа за литература (от които 0,5 час за развиване на комуникативните компетентности).

Препоръчително разпределение на часовете в компонента БЪЛГАРСКИ ЕЗИК:

За нови знания	38 %
За упражнения	39 %
За преговор	6 %
За обобщение	6 %
За контрол и оценка	11 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки от устни и от писмени изпитвания	60 %
Оценки от контролни работи и от класни работи	20 %
Оценки от други участия (работа в часовете, изпълнение на домашни работи, работа в групи и др.)	20 %

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Умения за общуване на чужди езици	Участие в публични изказвания по житейски проблем, свързан с културното многообразие, като основа за развиване на интереса към межкултурното общуване и към чуждите езици. Развиване на умения за създаване на резюме и на CV чрез сравняване на различни модели.
Дигитална компетентност	Използване на книги от електронни библиотеки и на други електронно базирани информационни източници (речници, енциклопедии, бази данни) за изпълнение на конкретна комуникативна задача. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна комуникативна задача.
Умения за учене	Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.
Социални и граждански компетентности	Общуване в различни среди чрез демонстриране на толерантност и чрез изграждане на взаимно доверие. Общуване чрез изразяване и разбиране на различни гледни точки.